

BOJEVNIK

GLASILO ZVEZE BOJEVNIKOV

Naša samopomoč

Kakor nismo v strelskih jarkih poznali razlik in smo pomagali drug drugemu, tako je naša dolžnost, da tudi v sedanjih težkih dneh, ko preživljamo najhujšo gospodarsko krizo, stojimo na strani onih, ki največ trpe, katere tira neizprosni boj za obstanek v obup. Toda zavedamo se, da v današnjih težkih časih ne premore posameznik dosti, vse pa premoremo vsi, združeni, zedinjeni, enotni. Potrebno je zato, da se bivši vojaki zbiramo, osnujemo skupine Zveze bojevnikov ter postavimo tako močno in čvrsto četo delavcev za ideale miru in bratstva, s tem bi pa nudili močno oporo vsem, ki so pomoči najbolj potrebni. Saj je glavni namen Zveze bojevnikov poleg počaščenja padlih tovarišev pomoč onim, ki so v bedi, boleznih, brezposelnosti, ki jih tarejo razne življenjske skrbi in nadloge. Kot je bilo v dneh trpljenja geslo: vsi za enega, eden za vse, tako moramo tudi sedaj stremeti, da skušamo skupno celiti rane, ki nam jih zadaje poveljni čas.

Mnoge naše skupine imajo v ta namen že ustanovljene razne podporne sklade. Tu se zbira denar, ki ga dobe člani v skrajni sili podvojenega ali še bolj pomnoženega nazaj. V dneh trpljenja, ko ni zaslužka, ko zadene bolezen tovariša, ko prosijo sirote, ki nimajo nikogar, da bi zanje skrbel, hitijo tovariši-vojaki in jim prožijo pomoč iz svojega sklada, ki so si ga sami zbirali iz prostovoljnih daril, od preostanka vplačane članarine, od čistega dobička prireditvev in drugih prispevkov, pridobljenih z vztrajnostjo in dobro voljo. Zgodi se včasih, da zadene nesreča vso vas, večini članov uniči naravna katastrofa imetje in pridelek, ves okoliš postane v industrijskih okrajih brez posla, tedaj naj se pa nudi tem bednim pomoč iz osrednjega podpornega sklada, v katerega prispevajo vsi člani naše zveze.

Tovariši! Pomoč sebi in bednim! Življenje sebi in vsem! Žarek sreče in veselja naj prisije v srca trpečih in strtih in ubogih! To je sedaj prva in glavna naša naloga!

Letošnji naš tabor

Kakor že leta in leta smo se tudi letos zbrali vojaki iz svetovne vojne na Brezjah, da se zahvalimo Materi Božji za srečno vrnitev iz svetovne vihre, da si prijateljsko stisnemo roke in obudimo spomine iz let trpljenja in grozote. Na Marijin praznik 15. avgusta so prišle na naš tabor ogromne množice bojevnikov, kar je dokaz, da je zvestoba, ki smo si jo prisegli v strelskih jarkih, ko smo gledali smrti v obraz, neomajna. Po ceditvi je bilo zbranih čez 6000 mož in fantov iz vseh delov naše banovine. Mnogo se jih je zbralo že prejšnji večer, večina je pa prispela z jutranjimi vlaki. Na praznik v jutru se je pripeljal na Brezje tudi predsednik Zveze bojevnikov general Rudolf Maister, ki je vodil naše zborovanje.

Točno ob desetih dopoldne je zatrobil rog, nakar je pevski zbor Zveze bojevnikov pod vodstvom tov. Maksa Jovana,

učitelja iz št. Vida nad Ljubljano, zapel pesem «Ti o Marija». Po pesmi je stopil na prižnico pred cerkvijo II. podpredsednik Zveze in bivši vojni kurat tov. Franc Bonač, ki je v svojem cerkvenem govoru posebno poudarjal, da naj iz naših src zadoni pozdrav našim mrtvim sobojevnikom, v nas samih naj pa ostane zvestoba, sklenjena med bojnim gromom v najtežjih časih. Med govorom je železničarska godba «Sloga» zaigrala žalostinko v počaščenje padlim, oktet pevcev iz Škofje Loke je pa zapel «Fantič, pelin roža, evetje grenko». Po Bonačevem govoru so zapeli pevci Zveze drugo kitičo pesmi «Ti o Marija», zatem s je vršila pod milim nbom maša, ki jo je daroval bivši vojni kurat in katehet Franc Kogoj iz št. Vida nad Ljubljano. Zbrani bivši vojni kurati so po maši odmolili skupno molitve za umirajoče, pevci so pa zaključili cerkveno opravilo s pesmima «Blagor mu» in «Oj Doberdob». Koj nato je otvoril predsednik Zveze bojevnikov general Maister na prostem deveti tabor bojevnikov in je izvajal:

«Tovariši bojevniki! Naš prvi skupni pozdrav s tega tabora veljaj našemu vrhovnemu bojevniku in voditelju, našemu državnemu poglavarju. Jutri poteče deseto leto, odkar je naš kralj Aleksander zasedel svoj prestol. V ljubezni do vsega jugoslovenskega naroda in do jugoslovenske zemlje je v tej dobi s skrbno preudarnostjo obvladal najtrše državne prilike in priboril naši kraljevini upoštevanje tudi inozemstva. Želja naše Zveze je danes: Daj Bog našemu vladarju zdravja in moči, da privede Jugoslavijo do cilja, ki mi vsi stremimo za njim in ki ji gre po njeni narodni in zgodovinski pravici. Bog živi Nj. Vel. kralja Aleksandra I.!» (Viharni klici: Živel kralj Aleksander!)

Godba «Sloga» je zaigrala državno himno, nakar je prebral I. podpredsednik Ivan Matičič udanostno brzojavko Nj. Vel. kralju:

«Zveza bojevnikov pošilja s svojega velikega tabora na Brezjah, ki so se ga udeležili tudi zastopniki tukajšnjih merodajnih oblastev in narodnih društev, Vašemu Veličanstvu k 10letnici vladanja prisego neomejene vdanosti in zvestobe. Bog čuvaj Vaše Veličanstvo in ves presvitli kraljevski dom! — Predsednik častni adjutant Vašega Veličanstva divizijski general v p. Rudolf Maister. Poslevodeči podpredsednik Matičič, tajnik Rozina.

Ko je podpredsednik Matičič prebral brzojavko, je večtisočglava množica vnovič priredila vladarju viharne ovacije. Ko so se polegale, je predsednik general Maister pozdravil zastopnike najvišjih oblastev in najvažnejših narodnokulturnih društev, med njimi: zastopnika komandanta Dravske divizijske oblasti podpolkovnika Jorgovića, zastopnika bana dr. Marusića, banskega svetnika dr. Karlina, zastopnika sreskega poglavarja v Radovljici sreskega pristava Čermaka, zastopnika Saveza Sokola kraljevine Jugoslavije Prestorja, zastopnika Oblastnega odbora Narodne obrane v Mariboru intendantskega polkovnika Kristana, zastopnika dobrovoljcev p. dr. Aljančiča, predsednika UVI Štefeta, zastopnika ameriških Slovencev Grdina, delegate skoro vseh skupin in navzoče tovariše in bojavnike. Končno je general Maister izrekel toplo zahvalo prometnemu ministru, ki je s polovično vožnjo omogočil tudi manj premožnim tovarišem udeležbo na taboru.

«Tovariši!» je nadaljeval general Maister. «Pogrešamo pa na današnjem taboru enega, ki smo ga vsi radi imeli in spoštovali — majorja Colarića, prvega predsednika naše organizacije. Bil je vaš in moj najboljši prijatelj. Vsaka njegova beseda je bila zlata resnica. V njegovem srcu sta živel a ves naš jugoslovenski narod in vsa naša domovina. Ni ga danes med nami, vem pa, da ima tudi on ob tej uri s pokojnimi tovariši naše organizacije svoj shod ob tronu nebeškega očeta in da gleda s ponosom na naš veličastni tabor. Tovariši, mi bomo tega značajnega moža, to grčavo dolensko narodno korenino ohranili v vedno, lepem, vedno gorkem spominu. Našemu majorju Colariću in vsem od zadnjega tabora umrlim tovarišem: Slava! (Klici: Slava!)»

Možje in fantje! Bojevniki! Med najhujšim poginjanjem in trpljenjem v strelskih jarkih na soški fronti ste se koprneč po domu in rodbini zaobljubili, da se vsi, ki vam prizanesa bojna usoda, zberete po končani vojni pri Mariji Poimagaj na Brezjah.

Zvesti svoji zaobljubi prihajate od tedaj na vsak Zvezin tabor, da se z gorkim srcem spominjate na tem zaobljubljenem kraju svojih padlih tovarišev, vi živi pa, da si stisnete roke v neminljivem prijateljstvu, ki ga je med vami skovalo težko kladivo svetovne vojne. Tako je nastala naša Zveza.

Tovariši! Naša Zveza je ena najmočnejših organizacij, kar se jih je ustanovilo po prevratu na ozemlju Dravske banovine. Sami vidite, koliko nas je, pa jih veliko še ni prišlo. Zato skrbite, da požene naša organizacija v vsako našo vasico, kjer žive bojevniki iz svetovne vojne. Prihodnje leto morajo na naš tabor vsi bojevniki naše banovine od vzhoda do zahoda, od severa do juga. Vsi, ki jim je prizanesla bojna usoda!

150 spomenikov je odkrila v Dravski banovini naša Zveza svojim vojnim žrtvam. 150 mrtvih kamenitih prič obtožuje ubijanje in uničevanje.

Vi, tovariši bojevniki, pa ste žive priče tega ubijanja in uničevanja, zato pa morate biti tudi živi klicarji proti vsakemu novemu svetovnemu klanju.

Tovariši: Mi smo organizacija bojevnikov, nismo pa bojna zveza! Mi hočemo mir! Samo če bi domovina klicala na brambo ogroženih ji pravice, takrat, tovariši bojevniki, pa bomo mi, mi, ki hočemo mir, prvi v boju za naše meje in naš narod!

To mi obljubite danes, tovariši, ko sem prvič med vami kot predsednik Zveze. (Viharni klici: Obljubljamo!)

Hvala vam, tovariši bojevniki! Od sedaj ste vi moji in jaz vaš! Pozdravljeni čuvarji naše svete domovine! Pozdravljeni!» (Gromoviti klici: Živel general Maister!)

Za predsednikom je govoril član osrednjega odbora tovariš Jože Pirc o smernicah Zveze bojevnikov. Posebno je poudarjal gojitev prijateljstva med člani, skrb za moralno, pravno in gmotno pomoč članov, invalidov in sirot v vojnah padlih vojakov, delo za dobrobit in obrambo našega naroda in države in ustanavljanje dobredelnih ustanov. Tu je omenjal Colaričev sklad in vzorni podporni fond pri skupini v Mostah.

Za tov. Pircem so se oglasili k besedi zastopniki oblastev in organizacij. Kot prvi je pozdravil zbor zastopnik bana dr. Karlina, ki je posebno poudarjal idejno moč organizacije in nje nalogo za kralja in domovino. Za njim so govorili še podpolkovnik Jorgović za komandanta Dravske divizije, intendantski polkovnik v p. Kristan, zastopnik Sokola kraljevine Jugoslavije učitelj Prestor, zastopnik ameriških Slovencev Grdina, zastopnik dobrovoljcev p. dr. Aljančič in predsednik Udruženja vojnih invalidov Štefe, ki je posebno omenjal bedo invalidov in vojnih sirot. Tabor je nato zaključil predsednik general Maister z vzklikom: Na svidenje prihodnje leto, Bog vas živi! (Klici: Živel general Maister!)

Tudi naš deveti tabor je pokazal moč naše organizacije in dela za dobrobit onih, ki so trpeli v svetovni vojni. Upamo pa, da bo naš tabor, ko se bomo drugo leto desetič zbrali, še mogočnejši, da se ga bodo udeležili vsi vojaki iz svetovne vojne brez izjeme, ako jim bo količkaj mogoče. Saj z našimi tabori manifestiramo idejo miru, bratstva in zvestobe!

Pevski zbor Zveze bojevnikov.

(Vodi ga Maks Jovan X, učitelj v Št. Vidu pri Ljubljani. Zbor nastopa pri vsakoletnem taboru vojakov iz svetovne vojne na Brezjah.)

Vabilo na redni občni zbor Zveze bojevnikov

ki se bo vršil dne 8. decembra 1931, ob devetih dopoldne v dvorani hotela Miklič, nasproti glavnega kolodvora v Ljubljani.

Dnevni red:

- 1.) Verifikacija pooblastil odposlancev skupin.
- 2.) Poročila odborovih funkcionarjev in preglednikov računov: a) poslovodečega podpredsednika, b) tajnika, c) blagajnika, č) gospodarja, d) arhivarja, e) preglednikov.
- 3.) Poročila skupinskih odposlancev.
- 4.) Razprava in glasovanje o poročilih.
- 5.) Določitev članarine in proračun za leto 1932.
- 6.) Volitev osrednjega odbora in preglednikov.
- 7.) Smernice za delo Zveze.
- 8.) Samostojni predlogi skupin.
- 9.) Slučajnosti.

Občni zbor je sklepčen, ako so navzoči zastopniki vsaj tretjine skupin. Ako se jih udeleži manj, se vrši čez četrte ure nov občni zbor z istim dnevnim redom, ki je sklepčen ne glede na število prisotnih skupinskih delegatov.

Na vsakih začelih 20 članov pošlje «Skupina» po enega zastopnika.

Samostojni predlogi morajo biti vsaj tri dni pred občnim zborom v rokah odbora. Predlogom, ki jih stavi kak član šele na občnem zboru, mora pred razpravo priznati občni zbor upravičenost.

Ena sama velika borba je življenje in naše sedanje mlado življenje še predvsem. Naši dnevi potrebujejo celih mož in pravih žen! Ne puhlih in oholih glav in ne punčk za igranje. Celih mož, ki bodo duhovniki, misleci in gospodarji obenem! Celih žen, ki bodo duhovnice, umetnice in gospodinje obenem! Duhovnikov in duhovnic, ki bodo rastle v lastni žrtvi, mislecev in umetnic, ki bodo bogatili naše prazno življenje z novo, bogatejšo vsebino, gospodarjev in gospodinj, ki bodo vodili pravičen račun svojega dela.

„Koški Slovenec“, 21. oktobra 1931., št. 42.

Invalidsko vprašanje

Gotovo je, da moramo obrabati največjo pažnjo na one med nami, ki jih je zadela svetovna vojna najhujše. To so invalidi, katere je krvava vihra zaznamovala. Brez udov, nekateri s smrtno kaljo v sebi, tavajo po svetu in iščejo svoje pravice, pravice do življenja, do dela, do služka. Kako lepo se sliši, ko beremo, da imajo pri tej ali oni službi prednost invalidi. Pa zdi se nam, da je to samo na papirju, saj se v resnici branijo sprejeti v delo moža, o katerem samo sumijo, da ne bo mogel vršiti odkazanega dela tako kot popolnoma zdrav človek. Zato se branijo invalidov povsod, odrivajo jih in se ji otesajo s tisoči izgovori.

Največkrat se sliši opazke: saj imate podporo, invalidnino, kaj hočete še več! Ko bi vsi oni, ki tako govore vedeli, da znaša invalidnina le 40 do 200 Din na mesec, gotovo bi bile njih sodbe milejše in njih srca umiljenejša. Tako se pa v borbi za obstanek pozabi na vse, ker vsak vidi le sebe. V dobi skrajnega materijalizma je pač geslo «ljubezen do bližnjega» le prazna beseda brez dejanj. Zato tudi invalidi trpe!

Včasih čujemo besede: saj imajo invalidi svoj invalidski zakon, ki jim natančno ureja njih položaj v državi. Res je, tudi invalidski zakon imajo, menda že tretjega v desetih letih, in res je, da je po tem zakonu marsikaj določenega, kar naj jim lajša njih gorje. Toda treba je pa tudi povedati, da najboljši zakon premore le malo, ako se ga samo malo upošteva in ako se ne more urediti vse tako, kot je po zakonu določeno. In tu je še mnogo, mnogo dela, da pride vsak do svojih pravic, ki mu jih zakon daje. Preden se pa to izvede, lahko že mnogo teh trpinov izhira...

V svojih bridkostih in težavah se oklepajo invalidi sedaj edinole svoje organizacije Udruženja vojnih invalidov. Ta organizacija jim je mati in zvezda vodnica. Podpira jih, daje jim nasvete, preskrbuje jim službe ter jim je v pomoč v stiskah in potrebah. Mi pa, katerim je bila usoda tako milostna, da smo odnesli iz ognja vsaj zdravo telo, sočuvstvujmo s temi, ki nosijo na sebi težke sledove fronte, podpirajmo jih s tem, da ustanavljamo v občinah podporne sklade, iz katerih sredstev bomo dajali najbednejšim, kar si bomo odtrgali od ust!

Zalostna obletnica

Vsako jesen se nam vnovič povrača spomin na enega najtrpkejših dogodkov po svetovni vojni, na — izgubljeni koroški plebiscit. Enajstič smo obhajali letos že ta žalostni jubilej, a vselej nam je bolj grenko pri srcu...

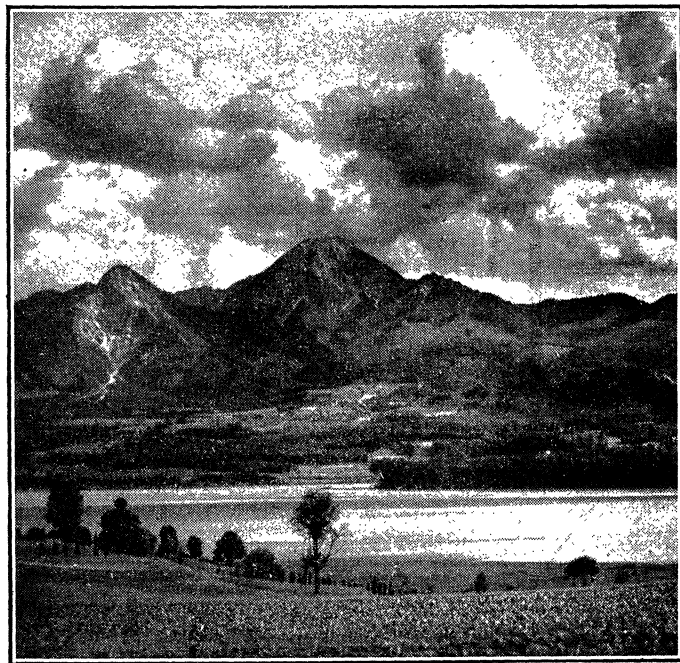
Mnogo smo pri nas že pisali in govorili o tem nesrečnem plebiscitu, se pritoževali nad nasilstvi in sleparijami, s katerimi so nam odtrgali ta lepi kos naše zemlje in ta dragi del našega ljudstva od skupnega narodnega telesa. Vse to je res, s sleparijami in nasilstvi so nam ga odtrgali, toda sedaj — po enajstih letih — bi morda vendarle ne bilo odveč, če enkrat na ves glas povemo, da pri vsem tem tudi sami nismo brez vsake krivde. Morda bi bilo celo jako prav, ako bi kdo to našo sokrivdo celo podrobno preiskal in jo ugotovil, da se enkrat vendarle že zavemo tudi lastnih napak in lastnih grehov, ki igrajo v zgodovini narodov navadno še mnogo važnejšo vlogo, nego pa «tuji meč», na katerega zlasti mi tako radi zvrčamo vso krivdo, da lahko zamolčimo in pokrijemo lastne grehe.

Menda ne bo resnega človeka, ki bi še dvomil o tem, da čakajo Evropo in njene narode morda že v najbližji prihodnosti še hudi pretresi in gorje tistim, ki nanje ne bodo pripravljeni. Tudi mi utegnemo doživeti v teh pretresih še mnogo takih «koroških plebiscitov», če bomo nanje tako pripravljeni, kakor smo bili na onega pred — enajstimi leti. In to prav gotovo bomo, če bomo za vsak

udarec, ki ga doživimo, iskali krivcev le drugod, sami pa še naprej delali prav tisti napake, ki so nam zapravile Gosposvetsko polje, zibelko naše slovenske zgodovine in najdragocenejši spomenik naše lastne slovenske državnosti.

Torej potrckajmo se že enkrat tudi na lastna prsa in pogledjmo se v ogledalo, ker nam bo to neizmerno koristilo. Gotovo ni tu primeren prostor, da bi o tem podrobneje razpravljali, toda vsaj dotaknemo se pa lahko nekaterih najvažnejših dejstev:

1.) Za koroške Slovence se ostali Slovenci pred vojno nismo skoro prav nič brigali in smo jih prepuščali same in brez pomoči njih obupni borbi za goli obstoj, prav tako, kakor se ne brigamo tudi danes,

Slovenska Koroška: Baško jezero s Kepo.

2.) Za našo propagando v inozemstvu se ni pri nas še nikoli nihče brigal, čeprav se imajo mnogi drugi narodi, n. pr. Čehi, Poljaki i. dr. v prvi vrsti ravno tej dolgoletni in sistematični inozemski propagandi zahvaliti za svoje uspehe po svetovni vojni. Nas v velikem svetu nihče ne pozna, zato se za nas tudi nihče ne zmeni in je pač vsakemu precej vseeno, čigava sta Koroška ali Primorje. Mi smo bili in smo še danes tako lahkomišelní, neumni ali pa domišljavi, da mislimo, da nam bodo pravico vsiljevali, dočim vemo vsi, da se je treba morda za pravico navadno prav trdo in požrtvovalno boriti.

3.) Mi smo bili ob prevratu pravi pravcati politični otroci, zlasti v zunanji politiki, čeprav smo se delali silno «kunštne», kajti danes vsi vemo, da bi bili prve poprevratne dni lahko s par četami zasedli in obdržali vso Koroško, a naši «prvaki» so lahkomišelnó zaupali velikim lisjakom, ki so prežali le na to, kaj bodo pograbili zase, ne pa kako bodo pripomogli do zmage pravici.

4.) Mi znamo prirejati jako lepe in glasne parade, veselice narodna kričanja itd., neprestano trkamo na naš nacionalizem, nekateri so vzeli nanj celo monopol in obrekujejo vse okrog sebe, da so premalo narodni, a ko je bilo treba zbrati tik po prevratu samo par bataljonov, ravno najglasnejših dotedanjih in poznejših «narodnih junakov» in patentiranih nacionalistov ni bilo nikjer. Junčili so po ljubljanskih kavarnah, a majhna peščica resničnih junakov in narodnjakov je sama umirala po tamšnjih brdih.

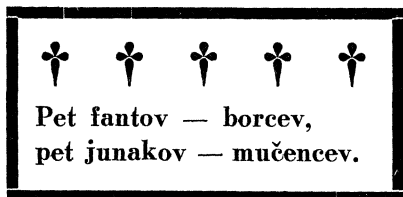
5.) Mi se nismo znali omejiti na to, kar bi moralo biti po božjih in človeških pravicah naše, temveč smo segali krivično tudi po tem, kar nam ni šlo, zato smo izgubili vse.

6.) Ko smo dobili velik del glasovalnega ozemlja v upravo, smo postavili tja poleg resnih in uvidevnih mož tudi lepo število popolnih pustolovcev, ki so s svojim otročjim in neumin postopanjem naravnost odbijali težko preizkušeno koroško ljudstvo. Tudi naše okupacijske oblasti niso bile ravno vzorne, da se izrazimo prav milo.

7.) V vseh instancah, ki so odločali in vodile plebiscit, smo imeli tudi naše zastopnike, a zakaj smo trpeli, da so delali Avstrijci in Italijani ravno kar se jim je zljubilo in smo se zadovoljili mi le z jokačimi ugovori, ki jih ni jemal nihče resno. Da bi imeli naši zastopniki manj besede in moči nego avstrijski, tega nam ne bo nihče dovedal.

8.), 9.), 10.) ... itd. Dolga, žal, predolga je še vrsta naših grehov, ki jih bo treba ob prvi priliki naštevati še naprej, kajti spoznanje lastnih napak je prvi korak k — ozdravljenju. In samo zdravi narodi zmagujejo.

— e c.

Moj Bog, kaj pomeni Hudi log? Saj ne pomeni nič. Ne Fajtov hrib, ne Kalvarija, niti Škabrijel! Saj ni bilo fronte obupnejše in trše od njihove bojne linije.

Na frontah so se bile redne vojske, imele zaklone, komande, rezerve, podpiralo jih je zaledje, zanje utripalo. Utrujene čete so bile izmenjane, šle v pokojne kraje, prvo linijo s posedli drugi in igrali bojno igro dalje. Čete so se borile za neznane smotre, za tuje interese ali za ničevost. Brez ognja v srcih, sama kletev, hlad. Sila zakopana proti sili.

Bojna linija teh je pa bila sformirana drugače. Sami v prvi liniji, skozi leta sami, brez opore, brez zaledja, brez oddiha. Ogenj okrog in okrog, na vsakem koraku pes vohun, ob slehernem utripu srep pogled sovražnika, na tilniku sekira... A v srcu jad, velika bolečina. Sami, samcati, tako šibki... Njih Ideja pa močna, silna Opora. Vodila jih je skozi ognjenik, v boj proti peklu in njegovemu napuhu, v sveto borbo za človeški Mir, za preboj pokoja izmučenemu ljudstvu,

Moj Bog, je mar to grehota?

Niso bežali, z mirno vestjo so odšli v Poveličanje.

Njih spoznavavci še ginejo v Regina Coeli.

Gortan, Bidovec, Marušič, Miloš, Valenčič — izbičane naše rože rdeče.

Večna Misel nanje, večten njihov Sen med nami. A nam ostani vse ono Dobro, ki je živelo v njih, ono Zdravje, ki jih je povelicalo.

Ob Soči

Poletje petnajstega, Tedaj še ni bilo na naši strani pravega kritja, skoro nobenih zaklonov za moštvo, samo nekake kamnite ograje. Za temi ograjami šibka obramba, rezerv nikakih. Sovražnik je to slutil, ne, naravnost videl je našo revščino in je silovito nastopal.

K dobrdopski višini je bil usmerjen njegov glavni naval, se razume. Toda tudi k Bajnski planoti je silovito pritiskal, saj tam je slutil vrata v notranjost dežele. Ključ Banjščice pa je bila Zagora — in ta ključ je tičal v rokah Bosanca Turudije.

Že tedne in tedne se bje besen boj za izhodišče pri Plaveh in v Zagori. Plaví goré, se rušijo, v Zagori je sodni dan, domovi ginejo, se pogrezajo, a Soča vre v vročini pekla. Turudijev bataljon ždi med grobljami, žive duše ni videti v dimu in trušču, le baterije govore svojo težko besedo, govore kaj naprej. Ko odnehajo, buščne v Zagoro valovje; in tedaj vstanejo Dalmatinci izza grobelj, kakor duhovi, bridki, a strašni v svojem srdu... Prične mrzlično regljanje, šklopot pušk. Valovje zastane, pada, se trga nazaj. Dalmatinci so obračunali nad njimi zavoljo nemilostnih udarcev topov.

Ogenj topov bruha znova, tem huje, obrambo kani zabiti v zemljo. Čisto miren ždi v zaklonu Turudija gospodar. Že tretji dan nikake zveze z zaledjem, telefon je razsekan na kose. Le sam sebi zaupa gospodar in svojim zvestim. Kaj mu more nuditi brigadir Nowak brez brigade, kaj divizionar brez rezerve? Le nekaj teži gospodarja: levi in desni sosed! Ali bosta vzdržala? Če popustita, tedaj tužna istina Zagori in njenemu ključu!

Sovražnik naganja sveže sile v boj. Najjačjo divizijo nad Turudija. Brigade iz Forli in Ravene, leopardi, divje, vroče. Dve elitni brigadi, ponos sovražnikove tretje armade. — Avanti! Turudija mora na tla! Dvanajst tisoč svežih spočitih — proti petim stotinam raztrganih, izmučenih, lačnih... Avanti!

In leopardi so se zagnali v boj. Res srčni borci, niso zastali v medpolju, niso se strašili mitraljez, ne ognja pušk. Naravnost naprej, na nož... In so se spoprijeli leopardi z dalmatinskimi levi...

Klanje. Levi zbesne, leopardi omahujejo, ne morejo pregaziti obrambe. Na tleh se zvijajo v vročih mlakužah. a tudi mnog lev med njimi izdiha... Napad je zlomljen.

A sosedi na desnem krilu popuščajo, pri Plaveh je prodril sovražnik. Linija levih sosedov se lomi, upogiba, Madžari beže... Turudija stiska zob: osrčje obrambe je ogroženo! Že treskajo bombe od strani, joj, že prav v hrbet Dalmatincem. Gospodar sprevidi opasnost in se s svojimi naglo umakne gori v ravnovesje nove obrambne linije.

Na Sabotinu 1917.

Tedaj se je znočilo. Fronta razpaljena, zaudarja smrad ekrazita in mrtvecev... Turudija ne leže. Ubija se vso noč s svojim «kontra-šturmsistemom» za pehoto in za topove. Ne more preboleti izgube ključa...

Zjutraj ga zro njegovi zvesti, pričakujejo novih ukazov. Gospodar odbere najprej svoje ranjene častnike in šarže pa nažene z njimi Madžare kopat rezervne jarke k Sveti gori. Madžari nek idu k vragu! Nato ukaže svojim momcem; «Nazaj v Zagoro!»

Samo to reče — in so ga razumeli, Nazaj v Zagoro! Strašna pot. Treba pregaziti divizijo leopardov-udarnikov... Gospodar jim razloži svoj načrt, jih razpostavi — pa ajde, udri, bítj, ključ mora nazaj!

In so se zagnali levi nizdol, podirali, lomili jeklo, mesarili... In so dosegli zopet Zagoro... Tedaj so izkrvavele brigade udarnikov iz Forli in Ravene, cvet tretje armade d'Aosta...

Gospodar je hitel k svojim bitnicam pa jih našel za bežečimi trupi.

Njegovi momci so legli v svoje zaklone in bili zopet mirni... Kakor bi se ne bilo nič zgodilo. Nočili so gori v sveži liniji, ob jutranjem svitu so vstali pa se podali nazaj v Zagoro. Sinoči so jo bili ostavili. In zdaj so tu, krotki žde v svojih jazbah pa nič ne mislijo. Niti ne na pot, ki so jo pregazili in je bila tako strašna... Nič, samo trudni zro predse, blagi kot jagnjeta...

M t č.

Velik bo Sloven, bival bo v mirnih hišah, rejene bodo njegove črede, svobodno solnce mu bo svetilo leto in dan, če bo složen z brati. Inače pride tujec, postavi mu peto na tilnik — in svobodni narod postane rob.

(Fr. Finžgar, Pod svobodnim solncem)

Dr. o. Stanko Marija Aljančič, ČSF.:

Iz spominov prostovoljskega življenja na Solunski fronti.

Nastalo je namreč veliko vprašanje, ali bo vsled velike nevarnosti pred nemškimi podmornicami sploh mogoče dobiti prevozni parnik za Anglijo. Belo morje je bilo zamrznjeno in mogli smo se celo sprehajati okoli v ledu zamrzlih ladij. Čas smo si krajšali z vežbanjem in čitanjem. Med tem se je naš vlak vrnil nazaj. Ko je bilo vprašanje prevoza rešeno, se je izkazalo, da novodošli vlak nima takozvanih «teplušek», t. j. zaprtih vagonov s pečicami za ogrevanje. Šele na odločen protest in zahtevo smo jih dobili. Morali smo se boriti z vplivom germanofilske struje, ki je bila tedaj v Rusiji zelo močna. V dveh ešalonih smo se nato odpeljali preko Kema in 21. februarja pri istoimenski železniški postaji prekoračili Severni polarni krog, na 66 in pol stopinji severne širine, in s tem stopili v polarne kraje, kjer vladata polletna noč in polletni dan. Dogodek smo proslavili s tam nameščeno komisijo ruskih častnikov. Počasi kot vedno smo vozili dalje; včasih se je vlak ustavil, ker je zmanjkalo kuriva in je strojevodja moral vzeti sekiro in iti nasekat v bližnji gozd drv, da smo zopet mogli dalje. Enkrat se je vlak ustavil, ker je lokomotiva izgubila mal vijak in stali smo na progi več ur, dokler ni železničar prinesel vijaka iz oddaljene postaje. Drugič nam je zaprla progo cela čreda severnih jelenov z lopatastimi rogovi, ki so se ustavili pred lokomotivo ter jo z začudenjem gledali; šele strelji iz pušk v zrak so jih preplašili, da so se umaknili v gozdove ob progi. V teh najsevernejših krajih Rusije smo zopet po dolgem času ugledali v daljavi gore, pokrite s snegom in se s hrepenjem spominjali naših domačih planin. Noči so bile svetle, tako da se niso dosti razlikovale od dnevo. Enkrat smo bili priča veličastnega nebesnega pojava, «severnega sijanja», ko se je nebo razsvetlilo in razgibalo, obsijano od raznobarnih ogromnih svetlobnih trakov. Naša vožnja skozi nepregledne ruske ravnine se je bližala koncu. Preko Kandalakše in Kola smo dospeli na zadnjo postajo Port Romanov (sedaj Aleksandrovsk), s katero se Murmanska železnica konča. Za pot od Črnega na Belo in Ledeno morje smo rabili skoro dva meseca. Pred nami se je v bledem svitu se-

verne noči razprostirala nedogledna morska ravan, pokrita s ploščami zelenosvetlikajočega se ledu.

S celim bataljonom na krovu je francoski transportni parnik «Phrygie» ob eni popoldne 24. februarja 1917. med petjem ruske carske himne in salutom vseh v pristanišču zasidranih ladij počasi odplul iz luke. Zapuščali smo Rusijo in mnogim so stale solze v očeh. Vzljubili smo jo, našo «matuško» in sedaj se poslavljamo od nje, morda za vedno. Utihnili so zvoki himne, še zadnji hurá je mogočno odjeknil preko ledene, zibajoče se morske gladine in Port Romanov je izginil v daljavi. Za nami Rusija, Velika, Sveta, Zemlja hrepenenja ločenih Slave sinov, Zemlja silne askeze in globoke, srčne pobožnosti, Zemlja 60.000 s kupolami venčanih božjih hramov, pa tudi najčudovitejših psiholoških, rasnih, verskih in kulturno-socialnih nasprotstev, kjer je «Car daljoko, a Bog visoko», kjer 100 vrst ni nobena razdalja, 100 let noben čas in 100 rubljev noben denar. Iz daljave smo čuli podzemsko bobnenje revolucije... Bog Te čuvaj in Presv. Bogorodica, Rusija, matuška!

Mi smo se pa vozili negotovi bodočnosti nasproti. Ladja je vzela najprej kurz proti severovzhodu v smeri otokov Novaja Zemlja, da se v cikcak vožnji kolikor mogoče oddalji od nevarnega Nord Kapa, kjer se je nahajala baza nemških podmornic. Prišli smo celo do 76 stopinj severne širine, pa morje ni bilo nikjer popolnoma zamrznjeno, in bolj ko smo se bližali zapadu, bolj so pod vplivom toplega Zalivskega toka izginjale redke ledene plošče. V velikanskem ovinku smo se izognili nevarnega Severnega Rtiča (Nord Cap) in pluli proti Shettlandskim otokom. Prvi dan smo imeli mirno vožnjo, potem je pa nastal strašen vihar, ki je trajal celih šest dni. V ladjo, stare konstrukcije in porabno le še za prevoz premoga, je začela udirati voda, moštvo je moralo dan in noč imeti opasane rešilne pasove, več kot polovica bataljona in večina častnikov je ležala za morsko boleznijo, hitrost vožnje se je zmanjšala od 10 na 4 morske milje na uro. Mnogi so bili pripravljani na vse, jaz za svojo osebo sem pa imel čuvstvo mirne gotovosti, da se nam ne bo nič zgodilo. Ta vihar nas je najbrže rešil skoro gotovega torpediranja v teh najnevarnejših vodah. Ko smo po devetih dneh zagledali Shettlandske otoke, se nam je godilo prav kot Kolumbovim mornarjem, ko so po dolgotrajni, nevarni vožnji čez ocean prvič zagledali suho zemljo. Zavili smo med Hebridi in Škotsko v kanal Svetega Jurija in občudovali porfirne pečine, kronani z mogočnimi svetilniki, ki kažejo ladjam pot, bele ceste ob obali, elegantne linije lordskih gradičev, napol skritih v angleških parkih, pa vzdolž kanala posejana čista sela in mesteca, vse ogromno nasprotje tega, kar smo videli v Rusiji. Pred vhomom v sloviti Firth of Clyde smo morali dva dni čakati na odprtem morju v nekaki karanteni, dokler ni prišla angleška komisija na «Phrygie» in vsega pregledala. Sodba ni bila kdove kaj laskava za naš prevozni parnik: V Angliji da niti prešičev ne prevažajo v tako slabih in higiensko neodgovarjajočih ladjah! Razen tega smo doznali za presenetljivo novico, da so Angleži ujeli radiobrojavo ruskega pristaniškega admirala, menda baltskega Nemca, ki javlja nemškemu pomorskemu štabu odhod našega prostovoljskega bataljona iz Port Romanova na Solunsko fronto. Koliko je bilo na tem resnice, seveda niso mogli konstatirati, računati pa je vedno treba tudi s poznano staro ljubeznijo med Angleži in Rusi. — Ko smo privozili v Greenock, smo dobili častniki dovoljenje iti na suho. Škoti so nas prijazno pozdravljali, bilo je pa mnogo smešnih incidentov, ker se nismo mogli vedno sporazumeti, kajti nihče od nas ni obvladal angleščine. Naslednji dan smo se po Firtu navzgor peljali proti Glasgowu. Polni dve uri je trajala vožnja in vendar nismo na obeh bregovih kanala videli drugega kot en dok poleg drugega in na vseh so se

gradile ladje. Delavstvo je stalo na dokih, ladjah, kričalo in mahalo nam v pozdrav, naš bataljon pa je odzdravljaval z gromovitim hurá, da se je pretresalo ozračje. Ako so imeli Angleži namen, pokazati bivšim avstro-ogrskim vojakom vso ogromno silo Velike Britanije na prav nazoren način, tedaj je treba reči, da se jim je to popolnoma posrečilo. Razumeli smo sedaj britansko himno: *Britania! Rule thes waves!* — V Glasgowu, po velikosti drugem največjem mestu Anglije, nas je gostoljubno sprejelo načelstvo mesta. Cel bataljon je bil pogoščen v Town Hallu (mestni hiši), njemu na čast so prijazni Škoti celo priredili koncert. Poti na jug pa nismo več nadaljevali s «Phrygie», ki je ostala v pristanišču, kjer smo videli za verigo min in rdečih bôj varno zasidrano ogromno «Mauretanijo», sestro nesrčene, od Nemcev potopljene «Lusitanije».

Postojanka na solunski fronti leta 1917., kjer so bili v jugoslovanski legiji tudi Slovenci.

V dveh ekspresnih vlakih, sestavljenih izključno iz vagonov I. in II. razreda, mo se odpeljali iz Glasgowa in v 22 urah dobesedno predivjali pot skozi celo Škotsko in Angleško do South Hamptona ob Canal la Manche. Program vožnje smo dobili tiskan v roke; prihod in odhod na posamezne postaje je bil naznačen ne le na uro in minuto, temveč celo na sekundo. Z urami v rokah smo kontrolirali to gorostasnost, nezaslišano za nas, navajene že na rusko počanost in krilatico: *Vremja hvatiti!* (Časa je dosti!), toda tudi naš Jaka, poročnik in železniški uradnik, je moral priznati, da gre vse kot po žnorcji. Ekspres, z lokomotivo in vagončki, majhnimi kot igračka je po ozkotirni železnici divjal proti jugu; en sam grom, ko je vlak švignil čez križišča železniških postaj in že so nam ista blisnila mimo. Po štirje tiri drug poleg drugega, prava železna cesta, na obeh straneh meter visok zid, nato cesta za avtomobile, druga za pešce in dalje kanal za manjše ladje, ta prizor nas je spremljal po cele ure. Vsak kvadratni meter zemlje skrbno obdelan. Povsod pedantičen red in natančnost, vse kot dobro navita precizijska ura. Menažo smo dobivali na določenih postajah. Na vsakih toliko vojakov je eden vzel menažne skodelice, v trenutku, ko se je vlak ustavil, so se tudi že odprla vrata kupejev, določeni vojaki z enim častnikom so stopili do kotlov, kjer so že čakali kuharji z zajemalkami, vsak je dobil svoje porcije in v petih minutah so bili vsi odpravljeni: častniki, ki nismo dobili nič, smo sprva malo gledali, ko je pa v zadnjem hipu angleški proviantni oficir porinil v naše vozove lične pletene košarice, smo stvar razumeli. Notri je bilo lepo v čistih posodah pripravljeno toplo kosilo. — Dne 12. marca zvečer smo se že vkrcali v South Hamptonu na prevozni parnik «Archangel», ki nas

je ponoči prepeljal čez Rokavski preliv in zjutraj smo se izkrcali v pristanišču L'Havre v Franciji.

Sprejet od francoske počastne čete je bataljon ob zvoških marseljeze odkorakal v Kleberjevo vojašnico, kjer je bil pogoščen, zvečer smo pa nadaljevali potovanje proti Sredozemskemu morju. Zaenkrat je bil naš cilj starodavni Orange pri Avignonu v Provanci. V Lyonu smo na kolo-dvoru zvedeli za revolucijo v Rusiji in abdikacijo carja Nikolaja II., velikega prijatelja jugoslovanskih prostovoljcev. Tu nas je tudi zopet dohitel naš komandant, priljubljeni kapetan dr. Marko Krstić, ki je moral v zadevah bataljona intervenirati v Petrogradu in Parizu. Od Soroke v Rusiji do Lyona ga je nadomeščal artiljerijski poročnik Hradil, rodом Čeh, po poklicu profesor, nam vsem ljubezniv in dober tovariš in predstojnik.

V Orangeu so prejeli protovoljci nove, modre francoske uniforme in puške. Začele so se vežbe in inspekcije. Bilo je veselje gledati stasite, krepke postave naših fantov, ki so z želnimi koraki marširali skozi mesto, vriskajoč svoje domače pesmi. Na veliko sredo 5. aprila nas je obiskala deputacija Jugoslovanskega Komiteta, obstoječa iz predsednika dr. Trumbića, dr. Stojana Protića, dr. Trinajstića in Frana Potočnjaka, s katerim se je bataljon v kolonski formaciji slikal pred mestnim gledališčem. Z balkona mestne hiše je pa dr. Trumbić držal ognjevit govor na meščanstvo in v njem naglasil upravičenost in nezlomljivo voljo Jugoslovancov za narodno zedinjenje. Ko je bataljon po tritedenskem bivanju zapustil Orange, je bilo slovo za meščane in nas težko; navadili smo se bili drug drugega in ničesar ni motilo lepe harmonije. Še dolgo potem, ko smo bili mi že davno na fronti, so govorili, kako vzorno je bilo ponašanje našega bataljona. Efektivno stanje istega je znašalo tedaj s častniki vred 1085 mož, drugi so ostali po raznih bolnicah in še prej v Rusiji.

Velikonočne praznike 8. in 9. aprila smo prebili v Toulonu, kjer smo se na velikonočni ponedeljek vkrcali na rusko 12.500tonsko ladjo «Jekaterina II.», ki nas je peljala najprej v Severno Afriko. Pred odhodom so emisarji v Nizzi živečega črnogorskega kralja Nikite skušali odvrniti moštvo, da bi nadaljevali pot na fronto. Italija nas ni hotela pustiti preko svojega ozemlja; v ozadju je bila politika obeh dinastij; moštvo so bile pa še dobro v spominu strahote vožnje po Ledenem morju. Končno se nam je posrečilo ljudi pomiriti in ko je transport odplul iz luke, spremljan od petih kontratorpiljerjev in torpedovk, je izginila zadnja sled nemira.

Več ur ob krasnem vremenu smo mirno plavali po zelenih valovih Sredozemskega morja, ko je permanentna straža na krovu opazila periskopa dveh nemških podmornic. Strel iz mogočnega, na krmu montiranega 15centimetrovskega topa je pa odvrnil nevarnost, ladja je spremenila smer in zvečer smo se usidrali v pristanišču v Bonnu (Alžir), drugi dan smo rano odpluli v Bizerto (Tunis), kjer smo 15. aprila sprejeli na krov polk temnopoltih Zuavov. Naš na krovu «Jekaterine» urejeni bataljon je prišel inspicirat poveljnik mesta viceadmiral Guepratte, ki je v velikansko veselje moštva pozdravil batajon s službenim pozdravom, pa francosko izgovorjavo: *Pomoz Bog jun'ci!* (namesto junaci). Seveda mu je iz tisoč grl zagrmel nasproti tako enoglasen odzdrav: *Bog Ti pomogo!*, da je mali, živahni in z odlikovanji pokriti admiral kar poplesaval od radosti. — Ogledali smo si evropski in arabski del mesta, lične, v mavriškem slogu zgrajene reprezentativne palače francoskih oblastev, eksotično južno floro, ki je tu v svojem elementu, medtem, ko jo v južni Franciji goje še umetno, Arabce v njihovih burnusih in njihove zakrite žene, ter hodili po prodajalnah in kupovali spominke na Afriko.

Spremljani od bojnih edinic smo 17. aprila dospeli na otok Milos v grških Sporadih. Malo pred našim prihodom je bil tam potopljen angleški prevozni parnik s celim polkom na krovu. Torpedovke so v brzi vožnji neprestano

krožile okoli nas, da ladjo obvarujejo nenadnega napada. V pristanišču smo zagledali dve ujeti nemški podmornici. Ležali sta na mirni morski gladini kot dve velikanski jekleni viržinki; beli galebi so se mirno spreletavali okoli njiju.

Iz Milosa smo zaokrenili na sever in od daleč pozdravili slovito Sveto Goro (Mons Athos), republiko athoških menihov, med njimi tudi Rusov, Srbov in Bolgarov. V Mikri pri Solunu se je 19. aprila končalo naše morsko potovanje. Bataljon je srečno po tolikih nevarnostih dospel na svoj cilj. Poslovlili smo se od ljubeznivih ruskih ladijskih častnikov, s katerimi smo se med vožnjo sprijateljili, in v največjem nalivu odmarširali v srbsko taborišče, pristrčno pozdravljeni od starih solunskih borcev. Umaknili so se nam iz svojih šotorov, da so nam premočenim naredili mesto. (Dalje prihodnjič.)

*Tujci prej, ste bratje nam postali,
ko so v našo prst vas zakopali. —
Žarko sije vam nebo planinsko
pokoj diše jezero bohinjsko.*

(Napis na spomeniku vojnih žrtev v Ukanci ob Bohinjskem jezeru.)

Lebring

Sedeli smo v Šmarjeti pri Slepem Janezu, premlevali dogodke dneva in privoščili Nemcem, ki so se na zapadu iz strateških ozirum umikali. Pa se je primolil k naši mizi Nemeč, poročnik in smo morali pogovor zaobrtniti drugam.

Nemeč je bil očitno lačen mene, kurata. Na vsem lepem se je zaletel v me s trditvijo, da ni Boga. Sicer nisem rabil prav nič pomoči. Pa saj veste, da človek težko zdrži. Posebno dva izmed naše družbe Nemcu kar do sape nista pustila priti. Pa pravi, da se čudi, kako more imeti avstrijski oficir tako zastarele nazore. Fanta pa sta mu odgovorila s priznanjem, da sta oba v Marijini družbi, v kongregaciji.

Nemca smo že kar do konca ugnali. Ko si revček ni vedel že prav nič več pomagati, tedaj mu je priskočil na pomoč nekdo izmed naše družbe, ki je bil tudi bolj neveren kakor pa veren. Slabo je naletel.

Oglasil se je namreč tovariš, ki je veljal za brezverca. Takole nekako mu je povedal:

«Molči! Ali ne vidiš, da sedaj ne gre za to, ali je Bog ali ga ni. Zato gre, če slovenski fantje skupaj držimo, ali ne. Če tale Nemeč trdi, da Boga ni, naš Janez — to sem bil jaz — pa pravi da Bog je, potlej za nas vse Bog je, in če bi ga prav ne bilo. Ali smo ali nas ni!»

O, niso bile samo stenice in lakota v Lebringu, včasih smo ujeli tudi kako lepo urico, ki je marsikdo ne bo nikdar pozabil.

Ali smo, ali nas ni!

J. J a l e n.

Dopisi

Škofja Loka. «Bojevnika» smo z veseljem prejeli. Želimo le, da bi redno izhajal. Treba bi bilo, da se zavzame bolj za invalide, saj ima tudi naša Zveza namen, pomagati invalidom. Tu je nujno potrebno, da naša Zveza skupno deluje z organizacijo invalidov. Preskrba invalidov naj bi se izvršila na ta način, da bi se jim mogla dobiti posojila, s katerimi bi si kupili zemljišča in jim tako omogočiti vsaj razmeroma tako življenje, ki je vredno človeka. Ali bi ne kazalo tudi združiti «Bojevnika» z «Vojnim invalidom» v skupen list, s čimer bi bili režijski stroški manjši, skupen list bi bil pa lahko bolj zanimiv? Ne smemo pozabiti tudi našega Turudija, ki je rešil vso Slovenijo pred navalom sovražnikov. Slovenci bi se mu morali oddolžiti s tem, da bi poskrbeli za njegovo brezplačno bivanje med nami. — P. H.

Teharje pri Celju. Tudi pri nas smo mislili postaviti spomenik padlim vojakom, saj imamo nabranih že 7000 Din. Toda vedno bolj uvidevamo, da je veliko socialnejše skrbeti za žive invalide, zato smo namen postavitve spomenika opustili ter si bomo nabavili spominsko ploščo z imeni padlih. Ostali znesek bo ostal naložen ter se bo brala vsako leto sv. maša zadušnica, krasili grobovi in podelila domačim invalidom podpora. Ako pa teh ne bo več, potem njih ubožnim potomcem. Sedaj smo morali prispevke zaradi gospodarske krize že par let ustaviti. Kakor hitro se razmere vsaj nekoliko uredijo, bomo začeli zopet s pobiranjem darov in prispevkov. Radi bi tudi poživili našo skupino in bi bilo v ta namen dobro, ako bi nas obiskal kak odbornik osrednjega odbora, da bi nam dal smernice. — B. B.

Ljubljana-Moste. V naši skupini, ki šteje okrog 500 članov, smo pričeli zopet živahno gibati. V kratkem nadaljujemo s tečajem za nemščino in drugih jezikov. V zimski sezoni namenavamo vpriizoriti vsaj dve vojni igri. Še ta mesec bo družabni večer za člane in njih družine. V načrtu imamo tudi dve veseli prireditvi. Čisti dohodek vseh prireditev pripade vedno članskemu podpornemu skladu, iz katerega podpiramo bolne, brezposelne in po elementarnih nesrečah prizadete tovariše. Od zadnjega občnega zbora, ki je sklenil, da se podeljuje podpora iz tega sklada šele po enoletnem članstvu, je sklad že precej narastel. Upamo, da bomo s pomočjo našega nadvse požrtvovalnega odbora in članstva imeli lepe uspehe.

Breznica. V nedeljo, 20. septembra, smo pri nas odkrili spomenik vojnim žrtvam, da se s tem oddolžimo onim, ki so žrtvovali svoje najdragocenejše — svoje življenje. Spomenik je izdelan po načrtu prof. arhitekta Plečnika, v podrobnosti ga je pa izdelal arh. Sever. Točno ob treh se je zbrala ogromna množica ljudstva, do 5000 jih cenijo, ob spomeniku je bila častna straža gasilcev, krog in krog pa vsa šolska mladina z učiteljskim zborom vred, občinski odbor, svojci 52 padlih vojakov in pevski zbor. Katehet č. g. B o n a č je imel v srce segajoč govor, ki je izzvenel v eno samo zahtevo: mir. Po govoru je padla zastava, spomenik je bil odkrit, naš rojak č. g. kanonik in profesor dr. S v e t i n a je spomenik blagoslovil in opravil pred njim molitve za umrle. Pevci so zapeli pri spomeniku «Oj Doberdob», «Vigred» in «Nad zvezdami». Vsa prireditve je bil veličasten izraz počaščenja naših padlih tovarišev. — Snujemo tudi skupino Zveze, da bi s tem pomagali sirotam naših padlih tovarišev. Kaki bodo v tem oziru izgledi, bomo še poročali.

Trbovlje. Dne 4. oktobra smo imeli občni zbor skupine, na katerem smo sprejeli nova skupinska pravila in izvolili nov odbor. Tako je naša skupina poživljena in trdno smo uverjeni, da bodo odbor in vsi člani delali najmarljivejše za Zve-

POVRTNINA

FRANC SLAMIČ

Ljubljana

Tvornica mesnih izdelkov in konzerv

VELEMESARIJA

Prodajalni: **Gospovetska 6** Telefon št. 2973
Prešernova ul. 5

Naslov za brzojavke: **SLAMIČ LJUBLJANA**

Sveže meso: pitanih volov, teletina, svinjina, sveža debela slanina. **Delikatesni mesni izdelki** najfinejše kakovosti, vsak dan sveže izdelave: praška sunka, ogrska in domača salama, kranjske klobase, hrenovke, safalade, fini narezki, roulade itd. **Štajerska perutnina:** kopuni, poulardi, kokoške, piščanci, purani, goske, race. **Divjačina:** košute, srne, divji zajci, race, fazani itd.

Za turiste, lovce in sportnike so nad vse prikladne
izborne

MESNE KONZERVE IN PASTETE

KOLONIALE

zine cilje. V odboru so poleg predsednika profesorja Miroslava Rataja še Adalbert Božič, Ivan Mak, Žani Miklavčič, Simon Grobeljšek, Ivan Volkar, Anton Vaneli, Jože Tomc, Stanko Keše, Luka Jeraj, Anton Bren in Ivo Zavolovšek; za preglednika pa Ivan Zapestnik in Ivan Klenovšek. Na občnem zboru smo se posebno spomnili Nj. Vel. kralja in predsednika osrednjega odbora generala Maistra. Poročala sta zastopnika osrednjega odbora tov. Matičič in Wagner. Za njune temeljite in bodrilne besede jima je predsednik Rataj izrekel posebno zahvalo, zborovalcem je pa predlagal, naj oba za njuno požrtvalno delo v korist Zveze bojevnikov izvolijo za častna člana naše skupine, kar so vsi prisotni z navdušenjem sprejeli. Za častnega člana je bil imenovan na predlog tov. Miklavčiča tudi prvi predsednik naše podružnice tov. Standegger, ki ima največ zaslug, da imamo v Trbovljah spomenik vojnim žrtvam. Tudi tov. Standegger je bil s soglasnostjo vseh prisotnih imenovan za častnega člana naše skupine. Prva naša naloga bo sedaj, da popravimo naš vojni spomenik in smo sklenili v ta namen organizirati nabiralno akcijo. Zborovanje se je vršilo v lepi tovariški harmoniji, iz česar upamo tudi na uspešno delo naše skupine.

Preserje. V nedeljo dne 4. oktobra t. l. se je vršil pri nas dobro obiskan občni zbor skupine. Zbor je otvoril in vodil tov. Josip Šeligo, ki je pozdravil vse navzoče. Osrednji odbor je zastopal tajnik Rozina. Navzoča sta bila tudi odbornika Moščanske skupine tov. Kovič in Kozina. Sledila so poročila predsednika, tajnika, blagajnika in pregledovalcev računov. Pri volitvah je predlagal dosedanji predsednik tov. Šeligo za predsednika dolgoletnega nesebičnega delavca skupine tov. Rebolja, ki je bil od navzočih soglasno izvoljen. Ostali odbor tvorijo povečini prejšnji odborniki. Odborniki so iz osmih vasi, ki tvorijo skupino. Na občnem zboru smo določili delegate za občni zbor osrednjega odbora in naročili 20 izvodov «Bojevnika». Tajnik osrednjega odbora tov. Rozina je pozdravil občni zbor v imenu osrednjega odbora in se spomnil našega predsednika generala Maistra, kateremu so navzoči priredili burne ovacije. Tajnik je podčrtaval zasluge našega bivšega predsednika majorja Colariča, nato je pa podrobno razložil nova pravila, katera so bila soglasno sprejeta. Po novih pravilih se je tudi že vršila volitev novega odbora. Posebno se je na občnem zboru poudarjala skupnost vseh vojnih tovarišev in so se izdelale smernice za podrobno delo naše skupine. Za častnega člana smo izvolili za našo Zvezo prezaslužnega župnika č. gospoda Ivana Perčica.

Fram. Tudi od nas se je nekaj bivših vojakov iz svetovne vojne udeležilo velikega shoda na Brezjah 15. avgusta t. l. Zelo smo bili iznenadeni, da se je sešlo toliko fantov in mož iz vse Slovenije. Kar hvaležni smo prirediteljem, da napravijo nam starim vojakom tako lepo slavlje, ko se zopet enkrat snidemo s prijatelji iz svetovne vojne in se pogovorimo o tistih strašnih dneh. Kako lepo bi bilo, da bi se povsod ustanovile podružnice Zveze in da bi bila tako naša medsebojna zveza tem trdnejša. Vemo, da nas je vsako leto manj, zato pa moramo preostali še bolj skupaj držati. Ko bodo naše podružnice povsod, bomo lahko tudi za naše invalide bolj skrbeli.

Devica Marija v Polju. V nedeljo, 15. septembra, se je vršil naš občni zbor, kjer smo na novo poživili našo skupino. Občnega zbora se je udeležilo okoli 80 članov, med njimi tudi naš župan g. Garroža. Kot zastopnika osrednjega odbora sta bila navzoča tov. Bonač in Rozina. Oba zastopnika sta imela govora, in sicer je tov. Bonač posebno lepo govoril o lepoti naše zemlje in orisal trpljenje naših izseljencev na Francoskem, dočim nas je tov. Rozina navduševal za organizacijo ter posebno naglasil pomoč in podporo najbednejšim invalidom, vdovam in sirotam v vojni padlih. V ta namen jim je razložil, kako naj se ustanovi podporni članski sklad. Sklenili smo, da naročimo naše glasilo «Bojevnik». Pri volitvah je bil izvoljen odbor, kateremu načeljuje naš stari predsednik tov. Hladnik. Upamo in želimo, da bo novi odbor zastavil vse sile za povzdigo organizacije in pomoč najbednejšim, katerih je tudi v naši občini dosti. Od osrednjega odbora bomo gotovo dobili potrebna navodila, da bo naše delo tem uspešnejše.

Radi pomanjkanja prostora nismo mogli objaviti vseh došlih dopisov. Tovariši naj nam oprostite, pride vse na vrsto. Prosimo tudi druge tovariše, da nam poročajo, kako se gibljejo, da dobimo s tem vpogled v naše razmere.

Iz organizacije.

Društveni prostori osrednjega odbora naše zveze so v Ljubljani, v gostilni pri «Jerneju», Sv. Petra cesta št. 85, kjer naj se tovariši, ki pridejo v Ljubljano, zglase, da dobe nadaljnja navodila.

Nove skupine naj se ustanovljajo po novem zakonu o društvih, ki je izšel v Službenem listu kraljevske banske uprave Dravske banovine št. 403/60 iz leta 1931. Pravila za skupine se dobe pri tajniku Ivanu Rozini, Ljubljana, Dunajska cesta 14 («Orient»), kamor naj se pošiljajo tudi vsi dopisi za Zvezo in za list.

Pri generalu Maistru na Uncu se je vršila dne 20. avgusta seja celokupnega odbora, katere so se udeležili skoraj vsi odborniki. Sklenilo se je, da se vpraša skupine, kje žele člani imeti tabor prihodnje leto, ali v Ljubljani ali pa na Brezjah kot vsako leto. Poglobi naj se posebno stik med skupinami in centralo, da bodo prihodnja naša zborovanja dobro pripravljena in da bo udeležba še večja. Posebno naj se uredi sestanek delegatov, kajti na tem sestanku se lahko dodobra spoznajo vse težnje in zahteve posameznih skupin, odnosno članov. Na prostem naj se vrši le manifestacijsko zborovanje, ki naj bo kolikor mogoče kratko. Sestanek delegatov bo v bodoče že na dan zborovanja dopoldne ali pa prejšnji večer. — K občnim zborom skupin, zborovanjem po deželi in k odkritjem spomenikov pošlje centralni odbor vedno vsaj dva zastopnika, da bosta članom tolmačila pravila in dajala potrebne nasvete in navodila. Na seji so se obravnavale tudi še druge aktualne zadeve, predvsem rešitev gmotnega položaja Zveze, dalje ustanavljanje podpornih skladov in pomoč invalidom ter vojnim vdovam in sirotam.

Odborove seje pod predsedstvom poslovodčega I. podpredsednika so se vršile 25. avgusta, 15. septembra in 29. septembra. Na sejah so se vršili razgovori o letošnjem taboru na Brezjah, poudarjale so se dobre in slabe strani ter določile smernice za naš bodoči tabor. Tajnik je tudi poročal o občnem zboru skupine v Devici Mariji v Polju, o ureditvi vojaškega pokopališča v Ljubljani, o katerem zahteva ministrstvo pravde pojasnila, ako je Zveza že storila potrebne korake, da se zbere denar za ureditev. V Ljubljani se ustanovi v kratkem skupina Zveze. Pobiranje darov na pokopališčih o Vseh svetih se opusti radi težke gospodarske krize in ker nekatera druga dobrodelna društva že nekaj let pobirajo darove za svoje namene. Stvar naj se prepusti skupinam, da po deželi ukrenejo v svojem področju, kar se jim zdi v tem oziru potrebno. — Prihodnja številka «Bojevnika» izide 15. oktobra in se poveri štirim članom odbora naloga, da uredi kolportažo za list. — Določili so se tudi zastopniki Zveze za nekatere občne zборе skupin, ki se vrše v kratkem.

Skupine opozarjamo, da do občnega zbora sklepajo o kraju prihodnjega glavnega tabora, na kar smo jih že pozvali s posebno okrožnico.

Z organizacijo «Udruženje vojnih invalidov» je naša Zveza v stalnih stikih in je njen predsednik v Ljubljani tudi član osrednjega odbora.

Za vojni muzej zbira naša Zveza zanimivosti z bojišč, predvsem slike, dnevnike, knjige itd. Vse tovariše, ki lahko te stvari pogrešajo, prosimo, da jih poklonijo naši Zvezi.

Radi izdaje knjige o spomenikih vojnim žrtvam rabimo slike vseh spomenikov, ki so bili postavljeni v Dravski banovini vojnim žrtvam. Zaradi tega prosimo zlasti vse občinske ali župne urade, da nam pošljejo slike vojnih spomenikov, vojaških grobišč, s kratkim opisom slavnosti odkritja in vseh na spomeniku vklesanih imen padlih tovarišev.

Za Colaričev sklad je darovala soproga umrlega našega prvega predsednika in častnega člana Martina Colariča gospa Valentina Colaričeva 200 Din. Iskrena zahvala!

Prostori v hotelu Miklič, kjer se bo vršil letošnji naš občni zbor, so jako prijetni in udobni. Vhod pri glavnih vratih nasproti kolodvora. Pred hotelom kakor tudi pri vlakih bodo čakali reditelji Zveze.

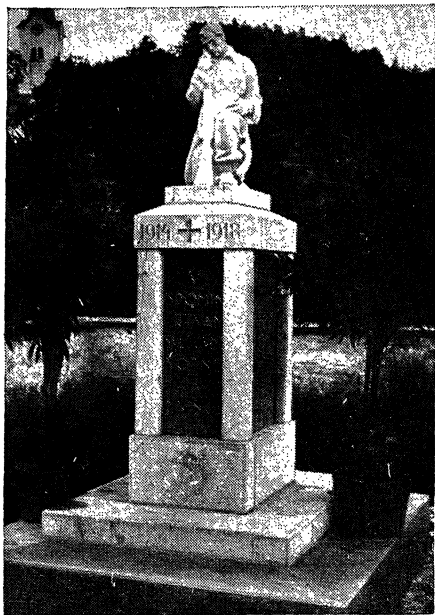
Občni zbor Zveze skupine Ljubljana-Moste se vrši 22. t. m. ob 10. uri dopoldne v gostilni g. Košaka v Vodmatu.

Skupine, ki so prejele 1. številko «Bojevnika», pa je še niso plačale, prosimo, da čimprej poravnajo zaostalo naročnino.

Dopise za «Bojevnika» sprejema tajništvo, Ljubljana, Dunajska cesta št. 14 («Orient»). Pozivamo vse tovariše, naj nam poročajo o delu skupin, o težnjah in o doživljajih z bojišč. Pošljite nam tudi slike s front in zaledja, dalje slike spomenikov; naš list jih bo rad prinašal, kolikor bo dopuščal prostor.

Širite naš list, saj stane samo Din 2.—, letoletna naročnina pa Din 10.—.

Reklamacije in naročila na list pošiljajte na naslov: Ivan Rozina, Ljubljana, Dunajska cesta 14 («Orient»). «Bojevniki» izhaja 15. vsakega drugega meseca.

Spomenik padlim vojakom iz svetovne vojne v Preski pri Medvodah.

Razno.

Obletnica premirja. 11. novembra so praznovali po vsem svetu 13. obletnico premirja. Posebne svečanosti so se vršile zlasti v Angliji in Franciji. V Beogradu so na ta dan svečano odkrili spomenik padlim vojakom. V mnogih drugih krajih je bil ob enajstih dopoldne ustavljen za dve minuti ves promet in vsako delo, da je tako nastala popolna tišina na čast onim, ki so se borili na bojiščih. Žal, da se vedno bolj izgublja pravi pomen tega spominskega dogodka, kajti na vseh koncih se ruši vidni znak bratstva in enakosti narodov. Tako praznujejo na ta dan nekatere države praznik zmage, druge mislijo na maščevanje, vse pa pozabljajo vedno bolj na grozno klanje in na ogromne žrtve svetovne vojne, dasi jih imajo v svoji sredi. Tako je vedno bolj vse nemirno, nestrpno, vse čaka v silnem trepetu in strahu usodnih trenutkov, ki bodo prevrgli svet s tečajev, pri tem pa ne sliši klica iz gróba za domovine vseh držav padlih: naródi izpametujte se, bodite složni in bratje!

V Ženevi se je vršil ob priliki zasedanja Društva narodov tudi kongres narodnih manjšin. Letos sta bili nanovo sprejeti kot članici dve manjšini: Slovaki na Ogrskem in Grki z otokov Dodekaneza, katere ima zasedene Italija. Tako je v tem zboru zastopanih 42 evropskih manjšin. Kongres išče pota, kako bi se omogočilo vsakemu narodu, pa naj biva v eni ali več državah, kulturno samožitje in neoviran kulturni razvoj. Predsedoval je kongresu priljubljeni in spretni Slovenec dr. Wilfan iz Trsta. Letos je izšla obširna knjiga, ki poroča o položaju manjšin. V knjigi je tudi poročilo o naši manjšini in o njej se govori na 22 straneh. Naprej prinaša nekaj podatkov o številu Slovencev na Koroškem, poroča o rabi materinega jezika v šoli, o sedanjem stanju šolstva, nato poda potek pogajanj za kulturno avtonomijo, končno sledi poročilo o verskem življenju, o kulturnih organizacijah in o pravnem ter gospodarskem položaju koroških Slovencev. Slična poročila so v knjigi tudi še o 39 drugih manjšinah. — Zanimivo je bilo poročilo slovenskega zastopnika Starca, ki je posebno orisal položaj Slovencev in Hrvatov v Italiji in na Gradiščanskem (Avstrija), Slovencev na Koroškem ter ostalih Jugoslovanov na Ogrskem in v Rumuniji. Tudi drugi zastopniki so poročali o narodnih

manjšinah. Posebno pretresljiv je bil govor ukrajinske zastopnice Rudnicke, ki je živo orisala težke borbe Ukrajincev, katere hočejo Poljaki s silo zatreti. (Slovanska vzajemnost!) Vsi govorniki so bili edini, da je radi neureditve manjšinskega vprašanja ogrožen mir v Evropi. Sklenili so tudi poslati predsedstvu Društva narodov spomenico, da se uredi v vseh državah vsaj znosne razmere za manjšine. Na zboru so obravnavali še druga vprašanja, ki zadevajo narodne manjšine.

Lepo slavje. V sredo dne 4. novembra je bilo nanovo posvečeno italijansko pokopališče vojnih žrtev v Ljubljani. Če greš na ljubljansko pokopališče in stopiš iz zadnjega ozidja, boš videl naravnost idealno in z velikimi žrtvami urejeno pokopališče. V to določeni italijanski vojni kurat je z veliko pijeteto izkopal pri nas in v obmejnih krajih Hrvatske vse italijanske vojne žrtve — tudi naše primorske Slovence in tirolske Nemce, ki spadajo sedaj pod Italijo — in jih prepeljal na to določeni, od laške vlade kupljeni prostor. Ta prostor meri 3600 kvadratnih metrov in je ograjen s čudovito lepo ograjo. Pojdite in občudujte z veliko potrpežljivostjo izdelane trnjeve vence, dalje posamezne v serpentinah se vijoče palice na ograji itd. Vsak vojak ima svoj križ, preprost, a ličen. V prisotnosti zastopnikov civilnih in vojaških oblasti, vsega ljubljanskega konzularnega zbora in cerkvenih dostojanstvenikov je ljubljanski škof dr. Rožman ob asistenci mnogih duhovnikov posvetil in blagoslovil pokopališče. Italijanski vojni ataše kot zastopnik italijanske vlade in ljubljanski italijanski konzul sta v izbranih besedah povečala spomin padlih in posebno teh, katerim v Ljubljani postavljamo spomenik. Nad vse lepo je v slovenskem in italijanskem jeziku govoril bivši vojni kurat č. g. B o n a č, poudarjajoč, da so ti, katerih koščice so tukaj zbrane, predstavniki treh kultur: slovanske, latinske in germanske, in nam lepo predočujejo skupno ljubezen miru in sloge. Posebno je naglašal, naj doni iz teh skupnih gajev miru, kjer se ljudje, ki so si včeraj, gnani od razpaljenih strasti, v krvoločnem boju razmesarili telo in izkrvaveli, glas treznosti, pameti in slovesnega mementa narodom Evrope: «Ne v pokolju, ampak v prizanesljivi, bratski slogi poravnajte razprtije!» Sodelovala je tudi godba dravske divizije, ki je odigrala žalostinke, in častna vojaška četa, ki je oddala častno salvo. Doslej so prepeljali na to skupno pokopališče nad 1000 trupel in še druge prepeljejo iz skupnih grobišč tedaj, ko se pri nas odločilni krogi lotijo dokončne ureditve lastnega vojnega pokopališča. Dosedaj znašajo stroški okoli tri milijone dinarjev. Takemu delu priznanje in čast!

Izgube v svetovni vojni. Predstavimo si enkrat, da bi vsi angleški vojaki, ki so padli v svetovni vojni, marširali po cesti mimo nas! Ob jutranji zori bi pričeli, po dvajset v eni vrsti. Do solnčnega zahoda bi marširali mimo nas deset dni nepretrgoma. Toda še ne bi bilo konca. 21 dni bi šli mimo nas v strujeni vrsti po dvajset vsi francoski mrtveci. Ruski bojevniki, ki so izkrvaveli na bojnih poljanah, bi šli mimo nas pet tednov nepretrgoma! V vrstah po dvajset... Dva meseca in pol bi korakali, od zore do mraka vsi skupaj! In še ne bi bili vsi. Nemci in njihovi zavezniki so še tu. Njihovi mrtveci bi korakali mimo nas šest tednov nepretrgoma, od zore do mraka in vrstah po dvajset...

V Tripolisu so Italijani obesili 70letnega vodjo Arabcev Omarja el Muktarja. Povsod se Italijani izkazujejo junake. Tudi take nasilne metode za vzdrževanje reda in miru ne bodo ohranile Italije pred poginom. Nedolžna kri vpije po maščevanju!

Brazilski trgovci s kavo so do 1. septembra t. l. zažgali ali v morje pometali 985.105 vreč kave, samo da se cene kave ne znižajo. Iz istega vzroka zažigajo v Severni Ameriki trgovci pšenico in uničujejo bombaž. Skoro vsi ti uničevalci božjih dobrin so kristjani in gotovo večkrat molijo: Daj nam danes naš vsakdanji kruh. Kako morejo tako uničevanje zagovarjati pred svojo vestjo in kako bodo nekoč to zagovarjali pred prebujajočimi se narodi, je veliko vprašanje. Pri tem je treba še omeniti, da milijoni ljudi v nekaterih deželah stradajo in nimajo ničesar obleči.

Brezposelnost je poleg gospodarske krize najhujša rana vsega sveta. Po poročilu mednarodnega urada v Ženevi znaša število nezaposlenih v Evropi in Ameriki skoraj 15 milijonov. V Indiji sodijo, da je tam okoli 40 milijonov nezaposlenih. Brezposelnih na vsem svetu se ceni okoli 70 milijonov ali 3 % vsega prebivalstva. Tozadevnih poročil ni iz Kitajske in iz nekaterih drugih dežel. Značilno je, da Japonska nima skoraj nič nezaposlenih, ker izvršuje država velika investicijska dela po raznih velikih katastrofah, Baje tudi v Rusiji ni brezposelnih.

Število nezaposlenih se dnevno veča in velike skrbi dela zlasti industrijskim državam vprašanje, kako ozdraviti to zlo.

Holandci se najbolj trudijo za svetovno razorožitev. Tako so pred kratkim nabirali holandski dnevnikarji podpise na vlogo, v kateri zahtevajo takojšnjo popolno razorožitev. Nabrali so 2.400.000 podpisov. Posebno odposlanstvo je prineslo v Ženevo vlogo s podpisi in jo izročilo predsedniku Društva narodov Titulescu. Predsednik je pri sprejemu odposlanstva posebno naglašal, da je Holandska že dolgo simbol mirovne volje. Omenjal je zlasti haaške mirovne konference, haaško razsodišče in izvolitev glavnega holandskega mesta za sedež stalnega mednarodnega razsodišča Društva narodov. — Toda kje je še popolna razorožitev in popolen svetovni mir.

Nova vojna. Poleg večnih državljanskih vojn in groznilih vremenskih nezgod, ki so zadele veliko kitajsko državo, so napadli Kitajce še Japonci ter jim odvzeli nekaj mest in kos dežele. Tako je nastala nova vojna na Dalnjem vzhodu. Bajje je vzrok vojne, ker so kitajski roparji umorili nekega japonskega generala, za katerega pa Kitajska še ni dala zadoščenja.

Otok Ciper v Sredozemskem morju je pred kratkim imel revolucijo. Uporni prebivalci so zahtevali priključitev h Grški in celó zažgali angleško vladno palačo. Angleška sama nima nikakih interesov na posesti tega otoka in so ga že med sve-

točno vojno ponudili Grški, ki je pa ponudbo odklonila. Otokani že 53 let, kolikor časa imajo Angleži otok zaseden, zahtevajo priključitev h Grški, česar pa nihče resno ne vzame. Na otoku je sedaj red, davki so majhni, vsega tega pod Grčijo gotovo ne bi bilo. Sicer se pa Angleži vsem poizkusom za združitev Cipra h Grški samo smejejo in vladajo na otoku lepo naprej. Žal je samo nepotrebnih življenskih žrtev, ki jih je zahtevala vstaja. Ciper, ki ima 350.000 prebivalcev, je bil v starem veku znan zaradi bogastva na rudah, sicer pa ni posebno rodovitna.

Iz vojaškega življenja.

«Redov Repèk, kdaj pokopljemo vojaka z vojaškimi častmi?»
«Kadar umrje, gospod kaplar.»

Iz vojaškega predavanja.

«... Zapomnite si torej: generalni štab so možgani, vojaki na fronti so srce. Srce bije, pa nič ne misli, možgani nasprotno mislijo, pa nič ne bijejo...»

Iz vojaške pridige.

«... Žalosten sem, dragi vojaki, nad vašim življenjem. Kaj bo, ko me bo Gospod sodnji dan poklical predse? Rekel bo: „Janez, stopi k meni! Janez, kje imaš svoje ovce?“ In odgovoriti bom moral osramočen: „Gospod, nimam ovac, imam same svinje...“»

Mo Ti:

Ali je prav?

Govoril je učenik Motse knezu Venu iz Lu Janga, rekoč: „Če napade kdo sosednjo državo in pobije njene prebivalce in ugrabi njeno goved in njene konje, njeno žito in drugo bogastvo, se zabeleži to v listine iz svile in lesa, se vreže v bron in vkleše v kamen, se napravijo napisi na zvonove in daritveno posodo, da se ohrani spomin otrokom in vnukom kašnjih rodov, češ: „Nihče ni toliko storil ko jaz.“

Če pa bi preprost človek napadel hišo svojega sosedu in pobil njene stanovalce in njihove pse in prašiče ter uropal hrano in obleko, pa bi hotel to zabeležiti v listine iz svile in lesa in oskrbeti napise na rogože* in lonce, da bi ohranil spomin otrokom in vnukom kašnjih rodov, češ, nihče ni toliko storil — ali bi bilo prav?“

Knez Ven iz Lu Janga je pomislil in odgovoril:

„Res je; če presodim stvar po tvojih besedah, moram reči, da marsikaj na svetu, kar velja za dovoljeno, ni prav.“

* rogoža: pletenina iz trsja za pregrinjanje tal.

Mo Ti je bil kitajski modrijan v 5. stoletju pred Kristusom.

VELETRGOVINA Z ŽELEZNINO

Pinter & Lenard

MARIBOR

Aleksandrova cesta št. 32—34

Brzovjavni naslov: Pinlen

Telefon: 2282

priporoča svojo veliko zalogo železnine, kakor nosilce, železo, cement, apno, stavbno kovanje, orodje za poljedelce in obrtnike, kuhinjsko posodo itd. po najugodnejših cenah.

Na debelo

Na drobno

Kavarna „EMONA“

Restavracija — Klet

Prvorazredni etablisement. — Topla in mrzla jedila. — Poznana najboljša vina. — Prvorazredni koncert v kavarni. — V restavraciji vsak dan ples.

Dolničar & Presker - Ljubljana

vogal Dunajske in Aleksandrove ceste.

ZOBNI ATELJE
BEVC JOŽKO
LJUBLJANA
GOSPOSVETSKA CESTA ŠT. 4/I.

Ordinira od 9. do 13. in od 14. do pol 18. ure, po dogovoru tudi izven teh ur, ob sobotah le do 10. ure.

Telefon št. 32-96 loco in interurban.

ANTON LEGAT

specerija — delikatesa
zajtrkovalnica
lastna moderna pražarna
za kavo

LJUBLJANA
MIKLOŠIČEVA CESTA ŠT. 28

KAMNOSEŠKO IN KIPARSKO PODJETJE
FRANJO KUNOVAR
 LJUBLJANA
 POKOPALIŠČE SV. KRIŽ

izvršuje spomenike padlim vojakom, nagrobne in javne spomenike, grobnice itd. iz vsakovrstnega najlepšega kamena. Ker podjetje lahko konkurira z vsemi ostalimi tvrdkami, upamo, da se boste brez nadaljnega obrnili nanj

Ob nakupovanju

nogavic, rokavic, trikotaže, perila, kravat, pletenin, robcev in drugega posetite

MODNO TRGOVINO
I. URBANČIČ

Ljubljana, Miklošičeva cesta št. 20
 VELIKA IZBIRA ČIPK

Tovarišem bojevnikom

priporočam svojo gostilno

„PRI JERNEJU“

v Ljubljani, Sv. Petra cesta št. 85

Priznana izborna kuhinja, zjamčeno pristna vina domačih goric. — Cene nizke, postrežba točna. — Lep vrt in velik salon, pripraven za društvene prireditve.

Društveni prostori centralnega odbora
 Zveze bojevnikov.

Franc Rozman
 gostilničar.

FRANC JAGER

TAPETNIK

Ljubljana, Sv. Petra nasip 29

priporoča svoje najmodernejše fotelje, vsakovrstne žimnice in otomane, žimo, zložljive postelje, patentne divane itd.

Dobro in poceni kupite zimsko blago za plašče, obleke za moške in ženske v

I. Trpinovem

Tekstil - Bazarju

Maribor, Vetrinjska ulica št. 15

KAVARNA IN RESTAVRACIJA

LEON

Ljubljana, Kolodvorska ul. 29

Točijo se pristna vina. Izvrstna kuhinja in kavarna, odprta vsak dan od 4. ure zjutraj naprej.

Priporočata se
Leon in Franja Pogačnik.

Cenjenemu občinstvu
se priporoča nanovo
otvorjena in naj-
moderneje urejena

SLAŠČIČARNA
IN
KAVARNA
PETRIČEK

LJUBLJANA
ALEKSANDROVA CESTA

PALAČA „DUNAV“

Z M E R N E C E N E

NIZKE CENE.

Velika zaloga dvokoles Tribuna, Styria, Dürkopp,
Paris, Record, Sachsovih motorjev, šivalnih strojev,
otroških vozičkov najnovejših modelov.
Izdelujejo se tudi vozički po naročnikovem okusu,
prevožni triciklji, invalidski vozički, posamezni deli
in pnevmatika.

Prodaja na obroke.

Ceniki franko.

«TRIBUNA» F. B. L.
tovarna dvokoles in otroških vozičkov
Ljubljana, Karlovška cesta 4

Splošno strojno mizarstvo

I. PRAZNIK
LJUBLJANA, ZAVRTI ŠT. 9

izdeluje vsa dela, spadajoča
v njegovo stroko po kon-
kurenčnih cenah in se toplo
priporoča.

Zvonolivarna „ZVONOGLAS“

M A R I B O R

(dravska banovina)

se priporoča za prelivanje starih in dobavo prvo-
vrstnih bronastih cerkvenih zvonov vsake velikosti,
in sicer po danes najnižji mogoči konkurenčni ceni.

Josip Majdič

restavrater

M A R I B O R

priporoča svojo

Grajsko klet

in kolodvorsko restavracijo.

Solidna postrežba.

Tovarna ščetk in čopičev

A. REBOLJ

Medvode-Preska št. 32

izdeluje vsakovrstne čopiče za zidarje, slikarje
in pleskarje kakor tudi vsa v njegovo stroko

spadajoče dela.

FRANJO MAJER

Velika
izbera
manufakture

MARIBOR

Glavni trg 9
vogal Stolne ulice

Vsem tovarišem bojevnikom
se toplo priporoča

Ignacij Učakar

čevljarški mojster

Moste pri Ljubljani
Vodmatska ulica šte. 15